

Aktyvūs ugdymo metodai

Metodas	Veikla	Tikslas	Trukmė
KŪNO PERKUSIJA (ritmo atkartojimas plojant, trepsint)	Mokinys atkartoja mokytojo suplotą ritmą, vėliau sugroja jį instrumentu	Lavinti ritmo pojūtį ir koordinaciją	5–7 min.
„KLAUSYK IR ATKARTOK“ (demonstravimo, aido metodas)	Mokytojas pagroja trumpą frazę, mokinys iš karto ją pakartoja	Įtvirtinti techniką, artikuliaciją, dinamiką	5–10 min.
MUZIKINIAI ŽAIDIMAI SU TAISYKLĖMIS	Kortelių žaidimas natoms ar ritmams atpažinti	Įtvirtinti muzikos teorijos pagrindus žaismingai	10 min.
IMPROVIZACIJA	Trumpos (4 taktų) melodijos sukūrimas pasirinkta tonacija ar ritmu	Ugdyti kūrybiškumą ir laisvą muzikinę raišką.	10 min.
KŪRYBINĖS UŽDUOTYS (kompozicija)	Savo variacijos sukūrimas žinomam kūriniui	Gilinti kūrinio sandaros supratimą	15 min.
GROJIMAS KARTU (ansamblis, duetas)	Grojimas kartu su mokytoju, kitu mokiniu ar garso takeliu	Ugdyti gebėjimą klausytis kitų ir derintis grojant kartu.	10–15 min.
TRUMPAS PASIRODYMAS / MINI KONCERTAS KLASĖJE	Kūrinio atlikimas prieš klasės draugus ar tėvus, aptariant grįžtamąjį ryšį	Ugdyti scenos patirtį ir pasitikėjimą savimi	10 min.
VAIZDINĖS IR ASOCIATYVINĖS PRIEMONĖS	Kūrinio siejimas su paveikslėliu ar pasakojimu (pvz., „audra – grok garsiau ir greičiau“)	Padėti suprasti dinamiką ir kūrinio charakterį	5 min.
ĮSIVERTINIMAS	Mokinys pažymi kortelėje, kaip jam sekėsi (šypsena / neutrali / liūdna veido išraiška)	Ugdyti savistabą ir atsakomybę už mokymąsi	3–5 min.
ĮRAŠŲ KLAUSYMASIS IR APTARIMAS	Savo grojimo įrašo klausymasis, palyginimas su profesionalaus atlikėjo įrašu	Ugdyti kritinį muzikinį klausymąsi.	10 min.
ILGALAIKĖ (PROJEKTINĖ) VEIKLA	Pasirengimas koncertui, egzaminui ar konkursui	Suteikti aiškų, ilgalaikį mokymosi tikslą	Kelios savaitės
ŽAIDIMAI	Pažangos lentelė su lipdukais, „lygiai“ (geras / labai geras / puikus)	Didinti motyvaciją per žaidybinius elementus	Viso laikotarpio metu
UŽDUOČIŲ PRITAIKYMAS PAGAL GEBĖJIMUS	Tas pats kūrinys pritaikomas skirtingo sudėtingumo lygiais	Užtikrinti aktyvų kiekvieno mokinio dalyvavimą	Visos pamokos metu
MOKYMASIS JUDESIU	Judesiai ar gestai ritmui ir frazei	Padėti kūniškai pajusti	5 min.

Metodas	Veikla	Tikslas	Trukmė
	pajusti prieš grojant instrumentu	muziką prieš techninį atlikimą	

TEORINIS PAGRINDIMAS

Aktyvaus mokymosi metodai – tai būdas pasiekti tikslą. Jie padeda pedagogams išdėstyti dalyko turinį taip, kad mokiniai jį lengvai įsisąmonintų. Svarbus ne tik žinių suvokimo, bet ir žinių panaudojimo aspektas. Mokantis aktyvus mokymosi metodais, įgyjama ir žinių, ir gebėjimų.

Aktyviųjų ugdymo metodų taikymas muzikiniame ugdyme grindžiamas šiuolaikinėmis mokymosi teorijomis, pabrėžiančiomis aktyvų mokinio dalyvavimą, patirtinį mokymąsi, socialinę sąveiką, vidinę motyvaciją ir individualių mokymosi poreikių tenkinimą. Toliau pateikiamos svarbiausios teorinės prielaidos, pagrindžiančios lentelėje aprašytų metodų taikymą.

I. KONSTRUKTYVIZMO TEORIJA

(J. Piaget, L. Vygotsky)

Žinios ir įgūdžiai geriausiai įsisavinami, kai mokinys pats aktyviai konstruoja supratimą, o ne pasyviai priima informaciją. Tuo grindžiami problemų sprendimo, improvizacijos ir kūrybinių užduočių metodai: savarankiškai ieškodamas problemos sprendimo, pavyzdžiui, būdo, kaip atlikti sudėtingą muzikinį tekstą, mokinys aktyviau įsitraukia į mokymosi procesą ir giliau supranta mokomąją medžiagą. Vygotskio „artimiausios raidos zonos“ koncepcija pagrindžia mokytojo teikiamą laipsnišką pagalbą (aido metodas), kai užduotis sudėtingėja tik tiek, kiek mokinys gali įveikti su nedideliu palaikymu.

1. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press

II. PATIRTINIO MOKYMOSI TEORIJA

(D. Kolbas)

Mokymasis vyksta ciklu: konkreti patirtis → refleksija → patirties apibendrinimas → naujų atlikimo sprendimų taikymas. Tai tiesiogiai pagrindžia įsivertinimo ir įrašų analizės metodus – mokinys ne tik groja, bet ir apmąsto savo atlikimą, taip įtvirtindamas mokymąsi giliau nei vien kartodamas.

1. Kolb, D. A. (2014). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. FT press.

III. JUDESIU GRĮSTAS MOKYMASIS

(É. Jaques-Dalcroze)

É. Jaques-Dalcroze euritmikos principais grindžiami tyrimai rodo, kad muzikinių sąvokų ir ritmo mokymasis per kūno judesį gerina ritmo suvokimą, skatina klausos ir motorinių procesų integraciją bei padeda formuoti gilesniam muzikiniam supratimui. Šiais principais grindžiami kūno perkusijos ir mokymosi judesiu metodai, padedantys mokiniui kūniškai patirti ritmą prieš atliekant jį instrumentu. Kūno judesio, ritmo ir muzikinės patirties sąsajos taip pat akcentuojamos įvairiose muzikos pedagogikos prieigose.

É. Jaques-Dalcroze euritmikos principai:

- ✓ **Mokymasis per kūno judesį:** muzikos elementai (ritmas, metras, tempas, dinamika, frazavimas) pirmiausia patiriami judesiu; kūnas tampa pagrindine muzikinio suvokimo priemone;
- ✓ **Klausos, judesio ir mąstymo integracija:** klausymas, judėjimas ir mąstymas vyksta vienu metu; ugdoma klausos, motorikos ir pažinimo procesų sąveika;
- ✓ **Ritmo pajautimas prieš jo atlikimą:** mokinys ritmą pirmiausia išgyvena eidamas, plodamas, trepsėdamas ar gestikuliuodamas, o tik vėliau jį atlieka instrumentu;
- ✓ **Patirtinis mokymasis:** muzikinės sąvokos atrandamos per asmeninę patirtį, o ne vien mokytojo paaiškinimus;
- ✓ **Aktyvus mokinio dalyvavimas:** mokinys nėra pasyvus klausytojas – jis aktyviai juda, improvizuoja, kuria ir tyrinėja;
- ✓ **Improvizacijos svarba:** judesio ir muzikos improvizacija ugdo kūrybiškumą, spontaniškumą ir muzikinę vaizduotę.
- ✓ **Visuminis muzikinis ugdymas:** vienu metu ugdomi ritminiai, klausos, motoriniai, emociniai ir kūrybiniai gebėjimai.
- ✓ **Natūralaus judesio naudojimas:** mokymasis grindžiamas natūraliais žmogaus judesiais (ėjimu, bėgimu, šuoliukais, rankų judesiais), todėl muzikinės sąvokos tampa lengviau suprantamos.

1. Juntunen, M. L., & Hyvönen, L. (2004). Embodiment in musical knowing: how body movement facilitates learning within Dalcroze Eurhythmics. *British Journal of Music Education*, 21(2), 199-214.

2. Juntunen, M. L. (2016). The dalcroze approach. *Teaching general music: Approaches, issues, and viewpoints*, 141-68.

IV. MOTYVACIJOS TEORIJS

(savideterminacijos teorija – E. Deci, R. Ryan)

Vidinę motyvaciją skatina trys veiksniai: autonomija, kompetencija ir socialinis ryšys. Žaidybinimas stiprina kompetencijos jausmą per matomą pažangą; paties mokinio pasirinktas kūrinys – autonomiją; ansamblinis grojimas – socialinį ryšį. Tyrimai rodo, kad autonomijos, kompetencijos ir socialinio ryšio poreikių tenkinimas yra susijęs su stipresne vidine motyvacija, didesniu įsitraukimu į mokymąsi ir atkaklumu siekiant mokymosi tikslų. Muzikinio ugdymo kontekste tai gali sudaryti palankias prielaidas mokiniams baigti ugdymo programą.

1. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78

V. SOCIALINIO MOKYMOSI TEORIJA

(A. Bandura)

Mokymasis vyksta stebint mokytojo ar bendraamžių veiklą, ją mėgdžiojant ir gaunant grįžtamąjį ryšį iš socialinės aplinkos. Ši teorinė prieiga pagrindžia mokytojo demonstravimo, ansamblinio grojimo ir trumpų pasirodymų metodus. Mokytojo ir bendraamžių grįžtamasis ryšys gali stiprinti mokinio saviveiksmingumą (angl. *self-efficacy*), t. y. tikėjimą savo gebėjimu sėkmingai atlikti muzikinę užduotį.

1. Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

VI. DIFERENCIJUOTO UGDYMO PRINCIPAI

(C. A. Tomlinson)

Kadangi mokiniai skiriasi turimomis žiniomis, gebėjimais, mokymosi tempu, pasirengimo lygiu ir ugdymosi poreikiais, užduočių pritaikymas sudaro sąlygas kiekvienam mokiniui aktyviai dalyvauti ugdymo procese ir patirti tinkamo sudėtingumo iššūkį. Užduotys neturėtų būti nei pernelyg lengvos, keliančios nuobodulį, nei pernelyg sudėtingos, galinčios sukelti nusivylimą.

1. Tomlinson, C. A. (2001). *How to Differentiate Instruction in Mixed-Ability Classrooms* (2nd ed.). Alexandria, VA: ASCD.

VII. PROJEK TINIO MOKYMOSI TYRIMAI

(angl. *Project-Based Learning*)

Projektinį mokymąsi nagrinėjantys tyrimai rodo, kad ilgalaikė veikla, orientuota į konkretų galutinį rezultatą (pvz., koncertą ar konkursą), didina mokymosi prasmingumo suvokimą ir mokinių atsakomybę. Tokia mokymosi organizavimo forma skatina vidinę motyvaciją ir sudaro palankias sąlygas savivaldaus mokymosi (angl. *self-regulated learning*) gebėjimams formuotis.

1. English, M. C., & Kitsantas, A. (2013). Supporting student self-regulated learning in problem- and project-based learning. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based learning*, 7(2), 6.
2. Botella Nicolás, A., & Ramos Ramos, P. (2021). Project-Based Learning in the Music Classroom: A Systematic Review. *Per Musi*, 40.

Supažindinta nuotoliniu būdu, naudojantis „Zoom“ platforma.